

Τράπεζα θεμάτων Αρχές Φιλοσοφίας Β' Λυκείου

ΓΗ_Β_ΦΙΛ_0_14475

65ο

ΟΜΑΔΑ Α

ΘΕΜΑ Α1

1α. Να χαρακτηρίσετε τις ακόλουθες προτάσεις ως προς την ορθότητά τους, γράφοντας τη λέξη «σωστό» ή «λάθος» δίπλα στον αριθμό που αντιστοιχεί στην κάθε πρόταση:

(μονάδες 10)

1. Ο συλλογισμός «κάθε άνθρωπος είναι θνητός, ο Σωκράτης είναι άνθρωπος, άρα ο Σωκράτης είναι θνητός» είναι παράδειγμα έγκυρου συλλογισμού. **Σωστό**
2. Η φιλοσοφία γυρνά και ξαναγυρνά σε ερωτήματα που παραμένουν «ανοικτά» και τα οποία επιχειρεί να προσεγγίσει με τρόπο διερευνητικό. **Σωστό**
3. Στον συλλογισμό «μερικοί άνθρωποι είναι φιλόσοφοι, ο Μιλτιάδης είναι άνθρωπος, άρα ο Μιλτιάδης είναι φιλόσοφος» το συμπέρασμα δεν συνάγεται αναγκαία από τις προκείμενες. **Σωστό**
4. Οι ρατσιστικές και εθνικιστικές αντιλήψεις συνιστούν χαρακτηριστικές εκφάνσεις της σύγχρονης φιλελεύθερης δημοκρατίας. **Λάθος**
5. Ένα επιχείρημα είναι έγκυρο, αν ισχύει ότι και οι προκείμενες είναι προτάσεις αληθείς και το συμπέρασμα συνάγεται αναγκαία από αυτές. **Σωστό**

1β. Να αποδώσετε το φιλοσοφικό περιεχόμενο των όρων: λειτουργισμός, κατηγορική προσταγή, κοινωνικό συμβόλαιο.

(μονάδες 15)

Λειτουργισμός: Προτείνει ένα μοντέλο της συνείδησης που την παρομοιάζει με το λογισμικό (software) ενός υπολογιστή, ενώ το σώμα παρομοιάζεται με το υλικό από το οποίο είναι φτιαγμένος ο υπολογιστής (hardware). Σύμφωνα με αυτό το μοντέλο, εκείνο που ονομάζουμε ψυχή, πνεύμα ή νου δεν είναι τίποτα περισσότερο από το σύνολο των λειτουργιών επεξεργασίας “εισερχόμενων δεδομένων” (εισροών: input) -δηλαδή των αισθητηριακών ερεθισμάτων- και “παραγωγής αντιδράσεων” (εκροών: output) του οργανισμού - δηλαδή των συμπεριφορικών εκδηλώσεων και πράξεων. Ακριβέστερα μάλιστα, αναφερόμαστε στο σύνολο των ικανοτήτων για την επιτέλεση τέτοιων λειτουργιών γι’ αυτόν τον λόγο και η συγκεκριμένη θεωρία για την υφή του πνευματικού στοιχείου ονομάζεται λειτουργισμός. Σύμφωνα με τον

λειτουργισμό, συνείδηση μπορούν να “παραγάγουν- ” όχι μόνο τα ανθρώπινα κύτταρα και η οργανική ύλη, αλλά και τα ηλεκτρονικά κυκλώματα ενός ρομπότ.

κατηγορική προσταγή Σύμφωνα με την κατηγορική προσταγή, πρέπει το υποκείμενο της πράξης να θέλει ο γνώμονας (κανόνας) της πράξης του να ισχύει ως καθολικός νόμος. Ο ηθικός νόμος πρέπει να μπορεί να ισχύει σε κάθε περίπτωση και να μη συνδέεται με συγκεκριμένους στόχους του ενός ή του άλλου υποκειμένου. Την διατύπωσε ο Καντ και την αποκαλεί κατηγορική προσταγή, επειδή έχει κατηγορικό -δηλαδή απόλυτο και όχι υποθετικό -χαρακτήρα.

Σύμφωνα με δεύτερη διατύπωση της κατηγορικής προσταγής ο Καντ προσδιορίζει καλύτερα το αίτημα του ισότιμου σεβασμού όλων των ανθρώπων. Πρέπει, αναφέρει, κάθε υποκείμενο να πράττει έτσι, ώστε να μεταχειρίζεται πάντοτε όλους τους άλλους ανθρώπους -όπως και τον εαυτό του ως σκοπούς και όχι μόνο ως μέσα των πράξεών του.

κοινωνικό συμβόλαιο είναι ένα υποθετικό συμβόλαιο μεταξύ των μελών μιας κοινωνίας. Με αυτό οι άνθρωποι συμφωνούν να ζουν μαζί ακολουθώντας αρχές τις οποίες κανένα ορθολογικό άτομο δε θα απέρριπτε, υπό τον όρο να συμμορφώνονται με αυτές τις αρχές και όλοι οι άλλοι.

Μιλάμε για υποθετική ή νοερή συμφωνία και συγκατάθεση, εφόσον τα μέλη μιας κοινωνίας δεν υπογράφουν πραγματικά κάποιο συγκεκριμένο συμβόλαιο, αλλά αποφασίζουν να πράττουν σαν να το είχαν υπογράψει. Κατά τους νεότερους χρόνους θεωρητικοί του κοινωνικού συμβολαίου, όπως ο Ζαν Ζακ Ρουσό, οδηγούνται στο συμπέρασμα πως σε τελευταία ανάλυση κυρίαρχη είναι η γενική βούληση, που εκφράζεται μέσα από τη συμφωνία για τη μορφή διακυβέρνησης. Η επιβολή αυτής της γενικής βούλησης, κατά τον Ρουσό, υπερβαίνει τις ατομικές βουλήσεις των μελών της κοινωνίας. Η αναφορά στη συναίνεση της πλειονότητας των πολιτών υποδεικνύει την προοδευτική επικράτηση δημοκρατικών αντιλήψεων.

ΘΕΜΑ Α2

2α. Ποιες είναι οι αριστοτελικές ενστάσεις στην πλατωνική θεωρία των Ιδεών;

(μονάδες 13)

Οι ενστάσεις του Αριστοτέλη στην πλατωνική θεωρία των ιδεών είναι ότι οι καθολικές έννοιες δεν είναι πράγματα ξεχωριστά από τα φυσικά φαινόμενα αλλά προκύπτουν από αυτά μέσω της νοητικής αφαίρεσης των επιμέρους ιδιοτήτων τους. Η καθαρή ουσία για τον Αριστοτέλη βρίσκεται στα ίδια τα πράγματα και δεν αποδεσμεύεται από αισθητηριακή αντίληψη.

2β. Να αναδιατυπώσετε με συντομία τις βασικές θέσεις του αρχαίου σκεπτικισμού.

(μονάδες 12)

Οι βασικές θέσεις του αρχαίου σκεπτικισμού εκφράζονται κυρίως από τους πυρρωνιστές και τους ακαδημαϊκούς. Σύμφωνα με τους πυρρωνιστές, ο σκεπτικισμός ως αρχαία φιλοσοφική στάση απέβλεπε στην επίτευξη της αταραξίας, της ψυχικής γαλήνης που θα μπορούσε να νιώσει κανείς, εφόσον δεχτεί ότι η γνώση την οποία αναζητούν οι επιστημονικές και φιλοσοφικές θεωρίες είναι ανέφικτη.

Ο σκεπτικός επιχειρεί να δείξει ότι υπάρχουν δύο αντίθετες απόψεις αλλά ισοδύναμες ισοσθενείς και σε τελευταία ανάλυση δεν μπορούμε να αποφασίσουμε ποια να προτιμήσουμε. Γι'αυτό πρέπει να τηρούμε απέναντι σε κάθε θεωρητική πεποίθηση μία στάση ουδετερότητας.

Τα επιχειρήματα που χρησιμοποιούν οι αρχαίοι σκεπτικοί τα αποκαλούν τρόπους.

Ο Ανήσιμος και ο Αγρίππας και ο Σέξτος Εμπειρικός συνοψίζουν μια σειρά από ισοδύναμες (ισοσθενείς) δυνάμεις ανάμεσα στις οποίες φαίνεται να μη μπορούμε να επιλέξουμε. Το ίδιο πρόσωπο έχει διαφορετικές εντυπώσεις για το ίδιο πράγμα ανάλογα με τη συναισθηματική κατάσταση στην οποία βρίσκεται, η απόσταση με την οποία παρατηρούμε ένα φαινόμενο επηρεάζει την ευκρίνεια σύλληψης των αντικειμένων που παρουσιάζονται, οι άνθρωποι που ανήκουν σε διαφορετικές κοινωνίες έχουν συχνά αντίθετες πεποιθήσεις και ασύμβατα μεταξύ τους ήθη και έθιμα.

Ορισμένοι από τους αρχαίους σκεπτικούς, όπως ο Καρνεάδης υποστήριζαν μια μετριοπαθέστερη άποψη ότι μπορούμε να δεχτούμε πως οι πεποιθήσεις μας έχουν κάποιο βαθμό πιθανότητας να είναι αληθείς και δεν μας παρέχουν καμία βεβαιότητα.

Επιμέλεια: Μαρία Φυλακτού